

קביעותא

במשנה ובהלכה היומית

לקבלת העלון במייל: office@kviuta.org

פר' ויגש-ויחי תשפ"ב • גליון 598

ההלכה היומית		המשנה היומית			
ש"ע א"ח		סדר טהרות • ידים - עוקצין			
יום	תאריך	פרק	משנה	סימן	סעיף
ד	ד טבת	ד	ג-ד	קפח	ד-ו
ה	ה טבת	ד	ה-ו	קפח	ז-ט
ו	ו טבת	ד	ז-ח	קפח-ט	י-ב
שב"ק ויגש					
		א	א-ב	קצ	א-ג
א	ח טבת	א	ג-ד	קצ-א	ד-א
ב	ט טבת	א	ה-ו	קצא-ב	ב-א
ג	י טבת	ב	א-ב	קצב-ג	ב-ב

בפתח השער

אחת שהיא כמה - הכי צד?

"אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש" - פותח דוד המלך עליו השלום בתחנה לפני הקדוש ברוך הוא. ומפרט מה היא אותה בקשה: "שבתי בבית ה' כל ימי ימי". בנוסף לבקשה הראשונה הוא מבקש גם "לחיות בנעם ה'", וגם "ולבקר בהיכלו". בהמשך הפסוקים מפרטות עוד כמה וכמה בקשות.

שואל המדרש: דוד המלך אומר "אחת שאלתי", ואז מביא רשימת משאלות. מה פשר הדבר? והתשובה, על פי משל:

יהודי נכנס למסעדה רבע שעה לפני סגירתה. המלצר העיף דחק בו: "נו, מה אתה רוצה?".

"אל תלחץ אותי!" - רטן הלקוח.

המלצר: "טוב, ומה אתה רוצה עכשיו?".

הלקוח: "מנה אחת בקשתי בסף הכל. פירה, אוזון ועוף. על מה העצבים?".

המלצר הגיש לו את תבניות האכל בחטר סבלנות וסגן: "נו, קח מנה ותשחרר אותי".

היהודי נטל את הפך ושלח מהתבנית חתיכת עוף, לאתריה הוציא כף אוזון גדושה, ולסיום גרף לצלחתו כף פירה.

המלצר צפה מן הצד וסנט בו: "מנה אחת אמרת, הא?? לקחת שלוש מנות!".

היהודי חייך: "אכן, בקשתי מנה אחת, אף מה לעשות שפנה מרפכת מכמה מאכלים...".

וצודק הלקוח היהודי. מנה אחת אכן פוללת כמה מרפכים.

« המשך בעמוד ג' »

רץ למשנה

מי שבקי במשניות אינו רואה פני גיהנום

למד כל המשניות, ואשריכם אם תהיו רגילים בהם ובשמותיהם, וקבלה בידי שאין אדם רואה גיהנום מי שהוא בקי במשניות. וזהו לא חומרה, עשה לך סדר בכל יום... ראה לחזור כמה פרקים וכך חוזר חלילה כל ימיכם. (השל"ה הקי' [הובא בספר "ברית אבות"])

עיון במשנה

הקדמה למסכת עוקצין - יד ושומר

כל שהוא יד ולא שומר, מטמא ומטמא ולא מצטרף. שומר, אף על פי שאינו יד, מטמא ומטמא ומצטרף. לא שומר ולא יד, לא מטמא ולא מטמא (פרק א' משנה א').

שני הפרקים הראשונים מיירי ב'ידות' האוכל ו'שומר' האוכל, וכאן שנינו עיקר דין יד ושומר, שיד האוכל 'מיטמא', וכן 'מטמא' אחרים, אמנם אינו מצטרף לאוכל להשלים שיעור כביצה [לטמא אחרים, אבל מקבל טומאה אף בכל שהוא (עי' טהרות פ"ב מ"א ופ"ג מ"א)], ושומר האוכל גם מצטרף לאוכל להשלים שיעור כביצה.

'יד' הוא דבר המחובר לאוכל ונצרך לשימוש האוכל, כגון לטלטול, ו'שומר' הוא דבר המחובר לאוכל ונצרך לקיום האוכל, כגון קליפה, שבלעדיה האוכל נפסד.

והנה בפרק העור והרוטב (חולין ק"ח א') דרשו מקרא שיד 'מכניס' ו'מוציא'. 'מכניס' היינו שדבר טמא נוגע ביד של אוכל טהור, ונטמא כל האוכל, ו'מוציא' היינו שאוכל טהור נוגע ביד של אוכל טמא, ונטמא האוכל הטהור.

ורש"י (חולין שם) והר"ש (כאן) פירשו שמה ששנינו במשנה 'מיטמא' ו'מטמא', היינו להכניס ולהוציא שנתרבו בקרא, ש'מיטמא' היינו להכניס, שאוכל טהור נטמא כשטמא נוגע ביד שלו, ו'מטמא' היינו להוציא, שאוכל טמא אחרים כשדבר טהור נוגע ביד שלו.

אמנם הרמב"ם (פיה"ש כאן, הל' טומאת אוכלין פ"ה ה"ב) פירש כפשטות לשון המשנה ש'מיטמא' ו'מטמא' קאי על היד ולא על עיקר האוכל, ו'מיטמא' ר"ל שאם נגע טמא באוכל, גם היד נטמאת עמו, ו'מטמא' ר"ל שאם נגע טמא ביד, היד 'מטמא' את האוכל, שהאוכל נטמא עמו.

ומבואר לדעת הרמב"ם שהיד עצמה טמאה, ואע"פ שאינה נחשבת חלק מהאוכל לגמרי כמו שומר להצטרף להשלים שיעור כביצה, מכל מקום נחשב חלק מן הפרי לענין שמקבל טומאה, אע"פ שאינה ראויה לאכילה, אמנם בדעת רש"י והר"ש שלא רצו לפרש כן, ביארו האחורנים (תפארת יעקב חולין ק"ח א', קהלות יעקב טהרות סי' ע', חזון יחזקאל סוף חולין, ועוד) שסוברים כדעת תוספות בחולין (קכ"ח א' ד"ה בהמה) שידות עצמן אינן נטמאות כיון שאינן אוכל, אלא רק מכניסות ומוציאות טומאה לאוכל, וכן משמע מדברי רש"י בכמה מקומות שהיד רק מביאה טומאה לאוכל, אבל היא עצמה אינה נטמאת, וז"ל רש"י בברכות (כ"א),

א. לדעת הרמב"ם (הל' טומאת אוכלים פ"ד ה"א) מקבל טומאה בכל שהוא מדאורייתא, אבל לדעת תוספות (שבת צ"א א', ועוד) רק מדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא, ולפי תוספות נפקא מינה בדין צירוף של שומר אף לענין קבלת טומאה מדאורייתא.

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
מרת שרה בת רחל ז"ל
גלב"ע ט טבת תשע"ב

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
הר"ד רב בן ר' שמואל דוד ז"ל
גלב"ע ט טבת

להפיץ את האור

בשותפות של 54 נה בחודש

תזכה להחזיק מוקד של עלוני המבחנים השבועיים באיזור שתבחר.

ניתן לתרום במערכת הטלפונית: 072-332-3020 שלוחה 6,

וכן בכל עמדות נדרים פלוס וקהילות ברחבי הארץ.

מערכת

השיעורים והמבחנים הממוחשבת:

072-332-3020

להנצחות

ותרומות

להצלחה

לע"נ יקיריך

התקשר:

072-272-2200

מבחן שבועי במשנה / 298

- מסכת ידים ד, ג - מסכת עוקצין ב, ב**
 א. מה נמנו וגמרו לגבי דין עמון ומואב בשביעית?
 1. שנוהג מעשר עני כבבל | 2. שנוהג מעשר עני כמצרים | 3. שנוהג מעשר שני כבבל.
 4. שנוהג מעשר שני כמצרים.
 ב. א) האם 'כתב עברי' מטמא את הידים, ב) איזה 'תרגום' מטמא את הידים?
 1. כתב עברי - אינו מטמא. תרגום של כל כתבי הקודש - מטמא | 2. כתב עברי - אינו מטמא. רק תרגום שבעזרא ושברניאל - מטמא.
 3. כתב עברי - מטמא. אפילו תרגום שבעזרא ושברניאל - אינו מטמא | 4. כתב עברי - מטמא. רק תרגום שבעזרא ושברניאל - מטמא.
 ג. נגעה טומאה באוכל, ואח"כ נגע אוכל שהור ביד או בשומר של האוכל שנטמא, ויש בשניהם כביצה, האם נטמא האוכל הטהור?
 1. נטמא | 2. לא נטמא.
 3. נגע ביד - נטמא. נגע בשומר - לא נטמא.
 4. נגע ביד - לא נטמא. נגע בשומר - נטמא.
 ד. מה חמור יותר - יד או שומר? ומהי חומרתו?
 1. יד חמור - שאם הירד נטמא, כל האוכל נטמא.
 2. שומר חמור - שאם השומר נטמא, כל האוכל נטמא | 3. יד חמור - שמצטרף לשיעור כביצה של טומאת אוכלין | 4. שומר חמור - שמצטרף לשיעור כביצה של טומאת אוכלין.
 ה. זמורה שנחטכה ואשכולות תלויין בה [פרכיל], מהו השיעור בזמורה שנחשב יד לאשכולות?
 1. כל הזמורה | 2. טפח מכאן ומכאן.
 3. שלשה טפחים מכאן ומכאן.
 4. ארבעה טפחים מכאן ומכאן.
 ו. להלכה! שרביט של פול ושרביט של קטניות ששייר בהם גרגיר אחד, האם נחשבים יד [או שומר]?
 1. כן | 2. לא.
 3. של פול - כן. של קטניות - לא | 4. הפוך מ-3.
 ז. עוקצי גרוגרות ואגסים, האם מצטרפים לשיעור כביצה?
 1. כן | 2. לא.
 3. גרוגרות - כן. אגסים - לא | 4. הפוך מ-3.
 ח. זיתים שכבשן עם העלין שלהם, מה דין העלים?
 1. יד | 2. שומר | 3. גם יד וגם שומר.
 4. לא יד ולא שומר.
 ט. האם גרעין של תמרה נחשב שומר? [לפי פי' הרמב"ם שהביא הרע"ב]
 1. כן | 2. לא | 3. של תמרה לחה - כן. של תמרה יבשה - לא | 4. הפוך מ-3.
 י. להלכה! עצם שיש עליו בשה, האם העצם מצטרף לשיעור כביצה?
 1. כן | 2. לא | 3. כנגד הבשר - מצטרף. שלא כנגד הבשר - אינו מצטרף | 4. מצטרף רק אם יש שיעור בעובי הבשר כדי להקיף ממנו את כל העצם בעובי של כחוט של ערב.

תשובות למבחנים במערכת הטלפונית: 072-332-3020

דהוו להו עלין יד לזיתים להביא להם טומאה וכו', שהיד מביאה טומאה על האוכל, עכ"ל, וז"ל בסוכה (י"ג ב), אין להם ידות להביא העץ טומאה על האוכל, עכ"ל, וז"ל בתענית (כ"ד ב), שהורין, הידות להביא טומאה לאוכל, עכ"ל.

והנה בספר משנת טהרות (עוקצין סי' א') ביאר היטב מחלוקת במשנה במסכת פרה (פ"ו מ"ד) לשיטתם, ומיירי שם באדם שנתן את ידו או רגלו או עלי ירקות תחת קילוח של מים כדי לשנות את כיוון המים, כדי שהמים ייכנסו לתוך חבית לצורך מי חטאת, ושנינו שהמים פסולים למי חטאת, וביארו בגמרא (זבחים כ"ה ב') שמי חטאת צריכים 'הוייתן על ידי טהרה', וידו ורגלו ועלי ירקות מקבלים טומאה, ופירשו רש"י (זבחים שם) והר"ש (פרה שם) שהמשנה מיירי בעלי ירקות הנאכלים שמקבלים טומאה, ורק באותם עלי ירקות אין הוייתם על ידי טהרה, אמנם הרמב"ם כתב, וז"ל, ידוע שעלי ירקות מתטמאין טומאת אכלים, לפי שהן מכלל האוכל, עכ"ל, וממה שכתב 'לפי שהן מכלל האוכל' מבואר דלא מיירי בעלים הראויים לאכילה, אלא בידות האוכלים, שאע"פ שאינם ראויים לאכילה, מכל מקום הן 'מכלל האוכל' מדין ידות, וכן משמע מסתימת דבריו (פיהמ"ש והל' פרה אדומה פ"ו ה"ח) דמיירי בכל עלי ירקות, ולא דוקא בעלים הראויים לאכילה.

וביאר בספר משנת טהרות שנחלקו לשיטתם, שלדעת הרמב"ם שידות נטמאות, בכל עלי ירקות נחשב 'אין הוייתן על ידי טהרה' כיון שכל עלי ירקות ראויים לקבל טומאה מדין יד, אבל לדעת רש"י והר"ש שידות אינן נטמאות, הוכרחו לפרש דמיירי בעלים הנאכלים שמקבלים טומאה, ורק בהם אין הוייתן על ידי טהרה.

והנה האחרונים (עי' קהלות יעקב טהרות סי' ע', חזון יחזקאל סוף טהרות) הקשו על שיטת רש"י והר"ש - שידות אינן נטמאות - ממה שמבואר בגמרא בסוכה (י"ג ב') שידות האוכלים פסולות לסכך, ובעל כרחך משום שהן מקבלות טומאה, ו'כל שהוא מקבל טומאה וכו' אין מסככין בו' (סוכה פ"א מ"ד), וקשה לדעת רש"י והר"ש שידות אינן מקבלות טומאה.

והנה הבאנו לעיל לשון רש"י בכמה מקומות שידות רק מכניסות ומוציאות טומאה, אמנם בחולין לכאורה סתר משנתו, שכתב (ק"ח א' ד"ה טמא), וז"ל, אם היה טהור, ונגע היד בשרץ, מכנסת טומאה לאוכל, דאע"ג דאיהו לאו אוכל הוא, מקבל טומאה כאוכל עצמו, עכ"ל, הרי שבתחילה כתב כמו בשאר המקומות שהיד 'מכנסת' טומאה לאוכל, אבל בסוף כתב שהיד עצמה מקבלת טומאה כמו האוכל, וצריך עיון בסתירת דבריו מהרישא לסיפא, וכן קשה מדבריו בשאר המקומות שמבואר שידות אינן נטמאות, ועוד קשה מדבריו הנ"ל לגבי מי חטאת, שאם ידות נטמאות, למה הוצרך לפרש 'אין הוייתן על ידי טהרה' רק בעלי ירקות הנאכלים, ולא בידות.

והנה דבר שאינו מקבל טומאה חוצץ מפני הטומאה ומונע את הטומאה מלעבור דרכו, ויש לבאר - בדעת רש"י והר"ש - שבדין ידות האוכלים נתחדש שאע"פ שידות אינן אוכל וראויות לחצוץ בפני הטומאה, מכל מקום כיון שהידות טפלות לאוכל, אינן חוצצות מפני הטומאה אלא 'מקבלות' את הטומאה, והטומאה נכנסת לתוכן וממילא נכנסת גם לאוכל, אלא שהיד אינה נטמאת בפועל מהטומאה שבתוכה כיון שאינה אוכל, ורק האוכל נטמא בפועל. ולפי זה מובן שעלי ירקות שהם רק ידות נחשב 'הוייתן על ידי טהרה', כיון שגוף העלה אינו נטמא, ומכל מקום אין מסככין בידות, משום שהדין ש'כל שהוא מקבל טומאה וכו' אין מסככין בו', תלוי בקבלת טומאה, וידות מקבלות טומאה אע"פ שאינן נטמאות.

פ"ב מ"ה - האגוזים שאמנן וכו' הוי חיבור, ולדעת רוב הראשונים ר"ל יד, ולכאורה לפי זה מיושבת קושיית האב"ד על הרמב"ם (הל' טומאת אוכלין פ"ו הי"ב) דאין חיבורי אדם חיבור (אהלות פ"ג מ"ד), דהך כלל הוי רק לענין חיבורי אוכלין, אבל לא לענין יד, שו"ר שכן הקשה במשנת טהרות על אתר.

פרפראות הפרשה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני (מד, יח)
ברש"י מבואר שיהודה לא הסתפק בדבריו תחנונים אלא "דיבר אליו קשות".

קשה לכאורה להבין את טענות יהודה ליוסף: הרי יהודה עצמו הציע ליוסף עונשים חמורים יותר, כמבואר בסוף פר' מקץ (שמי שיימצא הגביע בידו יומת, והשאר יהיו לעבדים), ויוסף הוא שהציע להקל ולקבוע שגונב הגביע יהיה לעבד והשאר ישוחררו.

"ההשתדלות" הרגילים, ולכן דיבר אל יוסף כפי שדיבר.

אָנְכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה" (מו, ד)
הנה הקב"ה משגיח על כל אחד ואחד (ובדורות הקודמים היו מוחזקים שמלאכים מלוים כל אדם. וכמו שכתב בשולחן ערוך או"ח סימן ג' דכשנכנסו לבה"כ אמרו התכבדו מכובדים) וצ"ל שהקב"ה הבטיח ליעקב מדרגה יותר גבוהה של השגחה פרטית, דכביכול השכינה עצמה תרד עמו.
 (איילת השחר למרן הרב שטיינמן זצוק"ל)

ותי' האור החיים הק' (ועוד מפרשים):
 שתחילה חשב יהודה שכל עניין הגביע הוא גזירת שמים, מידה כנגד מידה משום מכירת יוסף, ולכן לא התנגד ואף הציע הצעות מחמירות. אך כשראה שהשליט המצרי רצה להשאיר דווקא את בנימין, היחיד שלא השתתף במכירה, הסיק מכך יהודה שאין כאן אלא מזימה גרידא של שליט מצרים, שיש להילחם נגדה באמצעי

המשתתף בסעודה ורוצה ללכת לדרכו האם יכול ללכת לפני ששומע זימון

הנה במצוה של זימון חייבים רק שלשה שאכלו ביחד, ומבואר בשו"ע סי' קצ"ג ס"ב שזה דוקא אם הם אכלו בדרך קבע דהיינו בישיבה ועל שולחן אחד.

ג' שיטות בפוסקים מתי חל חובת זימון מיד בתחילת הסעודה או רק בגמר או אפילו באמצע

והנה יש ג' שיטות בפוסקים מתי הם צריכים לאכול יחד כדי שיחול עליהם חובת הזימון, דשיטת הב"ח והמג"א שזה חל רק בגמר הסעודה, ושיטת הט"ז שזה חל או בתחילת הסעודה או בגמר הסעודה, ושיטת האליה רבה והנהר שלום שאף באמצע הסעודה כל שאכלו ביחד חייבים הם לזמן, ושורש פלוגתתם נעוץ גם בביאור דברי הראשונים, וגם איך לבאר פסק השו"ע, ונשתדל לבאר בקצרה בעזהשי"ת.

בגמרא ברכות נ. מבואר שהתחלת הסעודה קובע לענין זימון

דהנה במשנה (ברכות דף נ.) שנינו: שלשה שאכלו כאחת אינן רשאים ליחלק, ובגמ' שם מקשי ע"ז מאי קא משמע לן תנינא חדא זימנא: שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן, ומשני - הא קא משמע לן, כי הא דאמר רבי אבא אמר שמואל שלשה שישבו לאכול כאחת ועדיין לא אכלו אינן רשאים ליחלק. ונחלקו הראשונים בביאור התירוץ, דהרבינו יונה מפרש שהחידוש הוא שאם השלשה החליטו בדעתם לאכול ביחד אע"פ שלא אכלו לבסוף ביחד חייבים בזימון, דכיון שקבלו עליהם לעשות מצוה יש להם לקיימה. והרא"ש מפרש דדוקא אם התחילו בפועל לאכול יחד ואפילו משהו וכן פוסק השו"ע בסעיף ד', ועכ"פ מבואר מזה שהתחלת הסעודה קובע לענין זימון.

מחלוקת הב"י והב"ח בביאור דברי הרשב"א בברכות בענין זה

והנה כתב הרשב"א בברכות (מה): על מה דאמרינן התם אמר רבא, הא מילתא אמרייתא אנא, ואיתמרה משמיה דרבי זירא כוותי: שלשה שאכלו כאחת אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד, ולא? והא רב פפא אפסיק ליה לאבא מר בריה, איהו וחד! - שאני רב פפא דלפנים משורת הדין הוא דעבד. וכתב ע"ז הרשב"א וז"ל: ואם לא רצו להפסיק אף הוא אינו רשאי לברך ולצאת לשוק עד שעה שיגמרו השנים ויזמן עמהם שהרי כבר נתחייב הוא בזימון והיאך יברך בלא זימון, אבל ראיתי לרב האי גאון ז"ל שכתב אם בקש אחד מהן לצאת אין השנים

מפסיקין סעודתן ומזמנין עמו אלא הוא מברך לעצמו בלא זימון ויוצא והם גומרינן סעודתן, וצריכא עיונא. וכוונת הרשב"א בקושיתו היא שהרי קיי"ל לקמן בדף נ. שהתחלת הסעודה קובע, והב"י בסיומן ר' כתב ליישב קושיתו וז"ל: ולע"ד נראה שהגאון לא איירי אלא כשהדבר נחוץ לו לצאת ואי אפשר לו להתעכב, אבל היכא דאפשר לו להתעכב גם לדברי הגאון אינו רשאי לברך ולצאת לשוק עד שיגמרו השנים ויזמן עמהם. ועפי"ז פסק בשו"ע בס"י ר' שהאחד צריך להמתין לשניים ואסור לו לילך לחוץ.

אמנם הב"ח שם הקשה על הב"י, שמדברי הרשב"א משמע שאין דעתו לחלוק על הגאון אלא אדרבה הקשה על סברתו מדברי הגאון והניחו בצ"ע, ובאמת שהרשב"א לקמן בדף נ. יישב הקושיא דהגמרא שם שהתחילו קצת לאכול ואח"כ חזרו פניהם זה לכאן וזה לכאן וגמרו סעודתן. דאמרו דתחלת הסעודה קובע היינו דוקא היכא אז אנו אומרים שתחילת הסעודה יחד מחייבת בזימון אף שלא אכלו יחד בסוף הסעודה אבל וודאי האחד רשאי לילך אם הוא רוצה, עכ"ד. וכן פוסק המג"א שם.

להלכה

ולמעשה כתב המשנה ברורה שם שכל האחרונים חולקין על הב"ח והמ"א ודעתם כהשו"ע דמכיון שהתחילו לאכול ביחד חל מיד חובת זימון עליהם ואין שום אחד מהם שגמר סעודתו קודם רשאי לברך בפ"ע ולצאת, מיהו אם היה דבר נחוץ מאד שנוגע להפסד ממון וכדומה, אפשר שיש להקל להאחד לברך בפ"ע קודם שגמרו השנים סעודתם ולצאת. אך באופן זה טוב יותר שהשנים יתנהגו בזה לפנים משורת הדין ויפסיקו מסעודתם ויזמן עליהם.

ובעז"ה במאמר הבא יבואר מחלוקת הט"ז והא"ר.

ודרך חיים תוכחות מוסר והעיקר שילמד כל אדם דף אחד בכל יום מספרי מוסר

יש לאדם מאוד להתבונן ולהשמר מפח יקוש של יצר הרע, וזהו אי אפשר כי אם בלימוד תורה, והעיקר שילמד כל אדם, הן תלמיד חכם הן עם הארץ, איש ואשה, דף אחד בכל יום מספרי מוסר, כל אדם לפי ענינו, של"ה או שארי ספרי מוסר וכו'. אשרי אדם ההוגה בהן. וזה יהיה לאדם ממש לחומה בצורה שלא בקל ילכדהו מלך זקן וכסיל, כי תחבולותיו רבות. (יערות דבש ח"א דרוש ה)

« המשך מעמוד א' »

קצת יובן.

דוד המלך בקש מהקדוש-ברוך-הוא מנה אחת בסף הכל, אך אותה מנה רוחנית עשויה היא מלא מעט גורמים. מעתה, כל המשאלות שבקש אינן אלא בקשה אחת, רק שכוללת בתוכה את כל המרפייבים הפתויבים בפסוקים.

דוד המלך אומר: "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש" - מנה אחת בלבד אני מבקש, אבל שיהא תכלול גם "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", וגם "לחזות בנעם ה'", וגם "ולבקר בהיכלו". זו, ורק זו, המנה שאני מבקש ממה, בורא עולם.

א גוטן שבת, העורך

מבחן חודשי בהלכה / 15 =

סימן קפ סעיף א - סימן קצה סעיף ב

- א. עד היכן צריך ליטול מים אחרונים?
  1. עד פרק ראשון של האצבעות.
  2. עד פרק שני של האצבעות | 3. עד סוף האצבעות (תבור האצבעות לכף היד).
- ב. כיצד אפשר לתקן כוס פגום?
  1. ע"י הוספת מעט יין | 2. ע"י הוספת מעט מים | 3. שתי התשובות נכונות.
- ג. כיצד ינהג בשעה שמברך ברכת המזון?
  1. צריך לישוב | 2. יושב או מיסב.
  3. צריך לישוב, אבל אם היה עומד בשעת האכילה, רשאי לברך בעמידה.
- ד. כמה יאכל ויתחייב בברכת המזון?
  1. כזית | 2. כביצה | 3. כגרוגרת.
- ה. בירך ברהמ"ז והיו מי רגליים כנגדו, האם חוזר ומברך?
  1. חוזר | 2. אינו חוזר.
  3. נסתפקו הראשונים אם חוזר.
- ו. טעה ולא הזכיר של ראש חודש בברהמ"ז, האם חוזר ומברך?
  1. חוזר | 2. אינו חוזר.
  3. ביום - חוזר, בלילה - אינו חוזר.
- ז. לא הזכיר "רצה" בסעודה שלישית בשבת, מה הדין?
  1. מחלוקת המחבר והרמ"א.
  2. חוזר | 3. אינו חוזר.
- ח. המזמן בעשרה וטעה ולא הזכיר "אלקינו", האם יכול לחזור ולזמן בשם?
  1. יכול | 2. אינו יכול.
  3. אם עדיין לא ענו אחריו, חוזר ויזמן בשם.
- ט. שלשה שאכלו כאחד, מתי יכולים להחלק?
  1. אם כל אחד אוכל מכרו | 2. דוקא אם כל אחד אוכל מכרו, וגם לא אכל עדיין כזית פת.
  3. אפילו כל אחד אוכל מכרו, ואפילו לא אכל עדיין כזית פת - אינם רשאים ליחלק.
- י. שתי חבורות שאוכלות בשני בתים, באיזה אופן מצטרפות לזימון?
  1. אם מקצתן רואים אלו את אלו | 2. אם יש שמש אחד לשתיהן | 3. שתי התשובות נכונות.

תשובות למבחנים במערכת הטלפונית: 072-332-3020

לחיות כהלכה

אינם יוצאים ידי חובת קביעות עתים לתורה בלימוד גמ' בלבד אלא מחוייבים ללמוד גם הלכה. (משנ"ב סי' קנ"ה סק"ג)

מושגים במשנה / מאת הרב אשר שיק שליט"א

מח"ס ילקוט ביאורים על ששה סדרי משנה ותלמוד בבלי

"יד" ו"שומר"

"כל שהוא יד ולא שומר, מטמא ומטמא ולא מצטרף. שומר, אף על פי שאינו יד, מטמא ומטמא ומצטרף. לא שומר ולא יד, לא מטמא ולא מטמא". (עוקצין פרק א' משנה א')

מפרש רבנו עובדיה מבכרסנווא: "יד": העץ המחבר אל הפרי, ואדם או חזו בו בשעה שאוכל הפרי, כגון עקצי תפוחים ענבים ואגסים, קרויין ידות. וכן עצם שיש בראשו בשר, ואדם או חזו בעצם כדי לאכל הבשר שבראשו, הוי העצם יד לבשר.

"שומר" - כגון קלפת הפרי ששומר אותו שלא יפסד.

עקץ הפרי יכול להיות בחלקו יד (ולא שומר) ובחלקו גם שומר: העקץ הבולט מן הפרי, שבו אוחזים אותו, הוא יד, ואלו החלק הנוגע בפרי ודבוק לגרעין, הוא שומר, כי אם תתלשנו יפסד הפרי.

והנפקא מינה בין יד ושומר שנינו במשנה הנ"ל: שומר, מלבד מה שהוא מטמא (כשנוגעים בפרי נטמא גם הוא, אע"פ שאינו ראוי לאכילה) ומטמא (כשנוגע בו הטמאה, מעביר את הטמאה לפרי), מלבד זה הוא גם מצטרף להשלים את השעור לטמאה, שהוא כידוע "כפיצה" [שפחות מביצה אינו

משיב כהלכה

שאלה למעשה מתוך הנלמד השבוע בהלכה היומית

שאלה: מה הדין אם טעה המזמון בעשרה ולא הזכיר אלקינו? [ש"ע קצ"ב ב' ומ"ב שם].

תשובה על שאלת השבוע שעבר

שאלה: האם צריך לשבת בברכת המזון, ובברכה מעין שלש? [ש"ע סי' קפ"ג סעיף ט"ז].

תשובה: מבאר בשלחן ערוך שצריך לישב בשעה שמברך, כדי שייכל לבנו יותר; וגם לא יהא מסב, שהוא דרך גאון אלא ישב באימה, ויש אומרים שגם ברכת מעין שלש צריך לאמרה מישב.

מוכרי הכרוב לתתכם ולהשליכם, וכן "חליפות תרדים", שהם שרשי התרדים שמשאירים בקרקע כשחוזתים התרדים [ונקראו "חליפות" כיון שמיניחים אותן בארץ כדי שיחליפו ויעלו אחרים במקום אלו שנתתכן].

גרעיני [בלשון המשנה: גלעיני] הפרות, נחשבים בדרך כלל יד ולא שומר. אף יש לשאל: איך נחשבים יד, והרי הם טמונים בתוך הפרי ואינם יד לאחז בו? עונה על כך התפארת ישראל: נראה לי, דאע"ג דהגרעין טמון בתוך הפרי, אפלו הכי כיון שפשגהגרעין בתוכה נוח להאחז ולא תתמעף בין אצבעותיו, להכי דינה כיד.

וישגם גרעינים שמצטרפים להשלים השעור, כדון שומר: גרעיני תמרים לחים, שאינם למצץ אותם, ולכן הם מצטרפים להשלים השעור.

מבחן במשנה לילדים / 598

מסכת ידים פרק ד משנה ג - מסכת עוקצים פרק ב משנה ב

הצורכים הצעירים לגדולי תורה מילדים, והדברים נודעים על רקע סיום מסכת ידים, את כל זמנם ומרצם הם מקצים, ומרצים ברהיטות את מסכת עוקצים.

ה. כל שהוא שומר, האם מטמא ומטמא ומצטרף?

1. מטמא ומטמא ולא מצטרף | 2. אם הוא שומר ויד - מטמא ומטמא ולא מצטרף, ואם הוא שומר ולא יד - אף לא מטמא ומטמא | 3. מטמא ומטמא ומצטרף.

ו. שרשי השום והבצלים והקפלוטות, האם מטמאים ומטמאים ומצטרפים?

1. בזמן שהם לחים - מטמאים ומטמאים ומצטרפים, יבשים - מטמאים ומטמאים ולא מצטרפים.
2. בין לחים ובין יבשים - מטמאים ומטמאים ומצטרפים.
3. בכל אופן - מטמאים ומטמאים ולא מצטרפים.

ז. שרשי קולטי הכרוב והלפת, האם מטמאים ומטמאים ומצטרפים?

1. מטמאים ומטמאים ולא מצטרפים.
2. לא מטמאים ולא מטמאים ולא מצטרפים | 3. מחלקת
- ח. פסיגה של אשכול שרקנה ושיר בה גרגיר אחד, האם מטמאה משום יד?

1. טהורה | 2. טמאה | 3. מחלקת.

ט. כשות של קשות והגץ שלה, לרעת תנא קמא האם טמאים משום יד?

1. כשות - טמאה, הגץ - טהורה.
2. כשות - טהורה, הגץ - טמאה, ואם הקשות לפני התגר - אף הקשות טמאה | 3. טהורה.

י. עצם שהיה עליו בשר מצד אחד, לרעת חכמים האם העצם מצטרף לטמא משום יד?

1. אינו מצטרף | 2. שפנגד האכל - מצטרף | 3. רואים אותו כאילו הוא מקיפו בטבעת, ואם מקיפו - מצטרף. **בהצלחה!**

את התשובות ניתן לענות במערכת הטלפונית: 072-332-3020 עד יום שישי שאחרי סיום החומר, את כללי המבחנים ושמות הזוכים ניתן לשמוע במספר הנ"ל.

תשובות למבחני המשנה היומית פרשת תולדות

מבחן לילדים מס' 592 -	מבחן שבועי מס' 292 -
א. 3 ב. 2 ג. 1 ד. 3 ה. 1 ו. 1 ז. 3 ח. 3 ט. 2 י. 1	א. 3 ב. 2 ג. 1 ד. 3 ה. 1 ו. 1 ז. 4 ח. 1 ט. 1 י. 1

